

การพัฒนาของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง
อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา¹

The Community development in Tha Chamuang Subdistrict Administrative
Organization Rattaphum District, Songkhla Province.

พรทิพย์ เพชรสุวรรณ²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ในด้านการพัฒนา ด้านกายภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง โดยพยายามเสนอตัวแบบความคิด รูปแบบและกระบวนการที่เชื่อมโยงเข้ากับการบริหารการพัฒนาชุมชนตามแนวทางรัฐประศาสนศาสตร์ การวิจัยในครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากการคัดเลือกแบบเจาะจง เช่นผู้นำท้องถิ่น และประชาชนชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวงบางส่วน

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการการพัฒนาของชุมชนท่าชะมวงนั้น ในด้านของกายภาพพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในชุมชน คือชุมชนได้มีการปรับใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนอย่างคุ้มค่าและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน ประชาชนได้มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อในชุมชนเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จากงานประจำและยังเป็นการส่งเสริมการหารายได้ให้กับครอบครัวอีกทาง นอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนท่าชะมวงยังมีวัฒนธรรมทางสังคมการอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธและมุสลิม จึงทำให้เกิดเอกลักษณ์ชุมชนระหว่างสองศาสนา นอกจากนี้พบว่าคนในชุมชนมีโครงสร้างทางการปกครองโดยการวางกรอบปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชนเป็นแนวทาง

คำสำคัญ : การพัฒนาของชุมชน, การอยู่ร่วมกัน

Abstract

For this education, The objectives of the study were to Sustainable development of Communities in Tha Chamuang Subdistrict Administrative Organization, Rattaphum, Songkhla In the field of development Physical area Economy And Society of Communities in Tha Chamuang Subdistrict Administrative Organization, Rattaphum, Songkhla. By trying to present

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการทวีปริญญาโท หลักสูตรทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

an idea model conformation and the process associated with the Administration of community development according to the guidelines of public administration. This research uses data storage, Through observation and structured interviews from a specific selection such as Local leaders and some people of the communities in the Tha Chamuang Subdistrict Administrative Organization. According to the study, it was found that the Development process of the Tha Chamuang community In the field of physical space Economic, And social aspects Resulting in sustainable development in the community is that the community has deployed resources That are worthwhile in the community and Environmentally friendly to the community people have been grouped up to form a professional group for the community. To make good use of free time from a regular job and is also the promotion of income for the family. In addition, villagers in the Tha Chamuang community, There is also a social community coexistence between Thai Buddhists and Muslims, Thus creating a community identity between the two religions. In addition, it was found that people in the community have a governing structure by Set up a common practice framework of people in the community guidelines.

Keyword : Community development, Communities

บทนำ

ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา คนไทยจะได้ยินคำว่า “ยั่งยืน” บ่อยครั้งขึ้น หลังจากที่รู้จักความยั่งยืนผ่านทางปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานเป็นแนวทางดำรงชีวิตของคนไทยมานานกว่า 30 ปี เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่ ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ซึ่งปลายทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” นั่นเอง

การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของไทย เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงองค์รวมของทุกๆด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสามารถที่จะพึ่งตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน นิยามดังกล่าว ประเทศไทยได้เสนอต่อที่ประชุมสุดยอดของโลก ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เดือนกันยายน 2545 แม้ว่าการพัฒนาจะนำไปสู่ความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านกายภาพ สุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี

ขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นพลวัตอันทรงพลังที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต แต่การพัฒนาในหลายกรณีพบว่าไม่เป็นไปตามที่ไว้วางกรอบไว้ ภาครัฐและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ภายใต้กรอบการพัฒนาต่างมุ่งให้ถึงเป้าหมายโดยละเลยความสำคัญของบริบทที่อยู่โดยรอบ ปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนา คือ การแก้ไขและจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แผนงานหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่อยู่ภายใต้กรอบกำหนด แต่เป็นการมองภาพรวมของปัญหาทั้งหมด (Wholistic) อย่างเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของสภาพปัญหา และมีการดำเนินการแก้ไขอย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน ดังนั้น ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่ใกล้ชิดกับคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย ภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการที่จะเข้ามาพัฒนาชุมชน แต่การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การเชิดชูแนวคิด ผิดแผกไปจากหลักการที่วางไว้ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นไปในลักษณะของการเชิดชู และนำแนวคิดนั้นไปประกอบนโยบาย เพื่อผันแปรไปเป็นงบประมาณ จากการดำเนินการอย่างไม่ได้เข้าใจถึงองค์ประกอบของปัญหา หรือไม่ได้ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบ และไม่ตรงต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการดำเนินการจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ทั้งปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมปัญหาภาวะหนี้สินภาคเกษตรกร การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ประโยชน์ ปัญหาผู้คนอพยพเข้าสู่ชุมชนในเขตเมือง

ในความเป็นจริงชุมชนของไทย มีศักยภาพ ในการพัฒนาและพึ่งพาตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน ทั้งนี้เพราะชุมชนหมู่บ้าน ที่ไม่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีขั้นสูง เมื่อเทียบกับระบบทุนนิยมและภาครัฐ แต่ที่สามารถดิ้นรนต่อสู้ได้อย่างยาวนานในสังคมไทยเพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติมาทดแทน ชุมชนชนบทไทยยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติไว้รองรับ มีการใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนา เป็นการแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ก่อเกิดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นพื้นฐานรองรับต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจจากภายนอก เป็นพลังเสริมสร้างความมั่นคงและเอกราชของชาติ ในลักษณะของเศรษฐกิจพึ่งตนเองที่ไม่ถูกพันนาการจากต่างชาติ แต่มีอิสระและเสรีภาพทางเศรษฐกิจ สังคม อันเป็นหนทางสู่การพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ชุมชนในตำบลท่าชะมวง เป็นชุมชนพึ่งตนเองที่มีแนวทางชัดเจนในการสร้างและพัฒนาจนกลายเป็นชุมชนเข้มแข็ง จากการสังเกตเบื้องต้นพบว่า ชุมชนดังกล่าวตั้งอยู่ในพิกัดพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างเขตเมืองและชนบท มีการขยายกว้างของความเป็นเมืองเข้าสู่พื้นที่อย่างรวดเร็ว แต่ชุมชนก็ยังที่เลือกรักษาพื้นที่และดำรงวิถีชีวิตตนไว้อย่างเหนียวแน่นทั้งทางด้านกิจกรรม ศิลปหัตถกรรม วิถีชีวิต จากสภาพความเป็นจริงและปรากฏการณ์จากข้อสังเกตในเบื้องต้นนำมาสู่ประเด็นว่าชุมชนดังกล่าวมีการพัฒนารูปแบบในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชนอย่างไร อะไรที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมาชะมวงมีความสามารถในการจัดการปัญหาความเดือดร้อนทั้งด้านกายภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม โดยได้เปลี่ยนแปลงประยุกต์ใช้หลักการซึ่งเป็นไปอย่างสอดคล้องกับเงื่อนไขของชุมชน อีกทั้งยังใช้ศักยภาพ ต้นทุนต่างๆที่มีอยู่ทั้งทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตแบบองค์รวม คือมีการเชื่อมโยงระหว่างการปรับแนวคิดของชุมชน ที่สัมพันธ์กับต้นทุนรายได้และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ที่ดีขึ้น อันนำไปสู่การพัฒนาในชุมชน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนา ด้านกายภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม ของชุมชนตำบลท่าชะมวงว่าส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร
2. เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาและวิเคราะห์และกำหนดเป็นคุณลักษณะของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในชุมชน
3. เพื่อเสนอตัวแบบความคิด โดยเสนอรูปแบบและกระบวนการที่เป็นการเชื่อมโยงการบริหารการพัฒนาชุมชนตามแนวทางรัฐประศาสนศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับการดำเนินการบริหารยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของชุมชนท่าชะมวง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบกระบวนการ และวิธีการบริหารการพัฒนาของชุมชนในตำบลท่าชะมวง
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะที่มีส่วนทำให้ชุมชนเข้มแข็งส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามารถนำไปเป็นแนวทางการบริหารการพัฒนาชุมชน
3. ทำให้ทราบถึงตัวแบบการบริหารการพัฒนาทางรัฐประศาสนศาสตร์
4. เกิดองค์ความรู้ใหม่จากภูมิปัญญาชุมชน และสานต่อเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต

คำถามการวิจัย

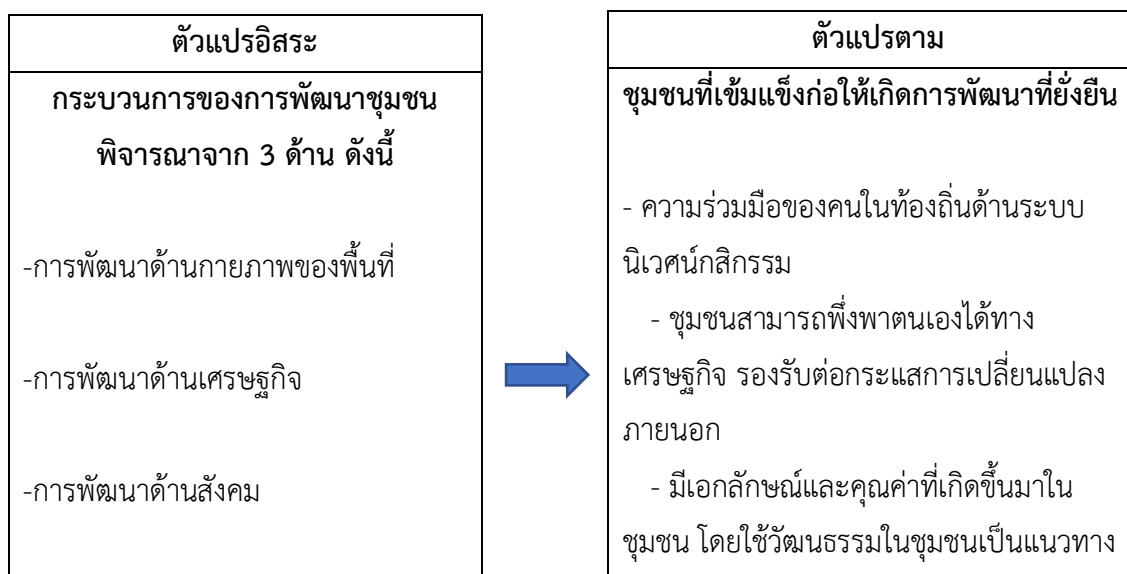
กระบวนการการพัฒนาด้านต่างๆ ของชุมชนในเขตตำบลท่าชะมวงมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างไร พิจารณาจาก

1. ด้านกายภาพพื้นที่ พื้นที่ในเขตชุมชนตำบลท่าชะมวงมีการปรับตัวและประยุกต์ใช้ทรัพยากร ให้มีความสอดคล้องกับสภาพชุมชน หรือชุมชนมีทำเลที่ตั้งเอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่อย่างไร
2. ด้านเศรษฐกิจ พิจารณากลุ่มอาชีพที่จัดตั้งในชุมชน ว่าส่งผลทำให้ชุมชนในเขตตำบลท่าชะมวงมีความมั่นคงด้านรายได้ อย่างไร
3. ด้านสังคม การที่ประชาชนชาวพุทธ และอิสลามในชุมชนในเขตตำบลท่าชะมวงสามารถร่วมพัฒนาชุมชน โดยไม่แบ่งแยกกัน มีรูปแบบหรือแนวทางการสร้างความสามัคคีของชุมชนอย่างไร

กรอบแนวคิดการศึกษา

งานวิจัยนี้ได้แบ่งประเภทตัวแปร ตามอิทธิพลของตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรหนึ่ง ซึ่งในงานวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ การที่มีตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นเพียงตัวเดียว ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยไม่มีตัวแปรอื่นมาเกี่ยวข้องมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นตัวแปรกระบวนการการพัฒนาที่ปรากฏในชุมชนซึ่งกำหนดเป็นตัวแปรอิสระจึงมีตัวแปรอื่นมาเกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยพิจารณาจาก 3 ด้าน ที่เกี่ยวข้องคือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ

ด้านกายภาพพื้นที่ ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านล้วนเป็นตัวแปรที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่าชะมวง ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นตัวแปรตาม ปรากฏตัวแปรที่กำหนดดังต่อไปนี้

ลักษณะตัวแปร มีตัวแปรอิสระที่รวมตัวแปรต่างๆ เข้าด้วยกันทำให้เกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จึงมีลักษณะเป็น “ตัวแปรรวม” โดยหมายความรวมถึง ภาวการณ์พัฒนาในด้านต่างๆ ของชุมชนตำบลท่าชะมวง โดยประกอบด้วย ด้านกายภาพพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยผู้วิจัยสร้างนิยามตัวแปรรวมดังกล่าวเอาไว้เพื่อเป็นการให้ความหมายของตัวแปรและให้เกิดความเข้าใจตัวแปรที่ต้องการศึกษาว่าหมายถึงอะไร มีลักษณะอย่างไรบ้าง และประกอบไปด้วยตัวแปรย่อย อะไรบ้าง ซึ่งได้นิยามไว้ 2 ระดับ คือ นิยามเชิงทฤษฎี และ นิยามเชิงปฏิบัติ

นิยามเชิงทฤษฎี: ลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง หมายถึง ลักษณะชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการปรับใช้และรู้คุณค่าระบบนิเวศทางสิ่งแวดล้อมของกายภาพพื้นที่ไม่อ่อนไหวต่อความผันผวนทางเศรษฐกิจจากภายนอก มีวิถีชีวิตที่พอเพียงเกื้อกูลซึ่งกันและกันในทางประเพณี สังคม โดยดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมชุมชน

แนวคิดและทฤษฎี

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็น ขบวนการสร้างความเที่ยงธรรมความมีประสิทธิภาพและโครงสร้างที่มีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งด้านต่างๆให้กับชุมชนและภูมิภาคโดยรอบ (ปรกรณ์เทพ พจี. 2549 : 16-17)

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่เน้นให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ บนโลก และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุคปัจจุบัน และยุคต่อไป อย่างเท่าเทียมกัน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะยาวและมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่รวมทั้งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (ไพฑูริย์ พงศบุตร, 2544: 21)

การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมากกว่าเพียงการอนุรักษ์อะไรที่ไกลกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดีทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมา และยังทำกันอยู่หลายแห่งให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข (สุทธิดา ศิริบุญหลง, 2554: 22-25)

สังคมมนุษย์ จะยั่งยืนได้ ต้องสามารถสร้างสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจได้ การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่มุ่งพัฒนาแต่ละมิติของความยั่งยืน และสร้างสมดุลระหว่างมิติต่าง ๆ ให้เกื้อหนุนกัน

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (people's participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่เริ่มใช้กันเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงว่าโครงการพัฒนาต่างๆ ที่นำไปให้ชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมบ้าง ก็บอกว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยชุมชนมีส่วนสมทบงบประมาณ 5-10% ถ้าไม่มีเงินก็คิดจากมูลค่าแรงงาน วัสดุสิ่งของหรือวัสดุแรงงาน หรืออะไรก็ได้ที่มาจากชุมชนงบประมาณเกือบทั้งหมด รวมทั้งการคิดและวางแผนมาจากข้างบน (top down) คือมาจากหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนบ้างก็บอกว่ามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือ การเก็บข้อมูลวางแผนการปฏิบัติ และประเมินผล และอ้างว่านี่คือกระบวนการที่มาจากข้างล่าง (bottom up) รวมทั้งอ้างว่าได้มีการทำประชาพิจารณ์ (public hearing) แล้วซึ่งหมายถึงว่าได้รับการ รับรอง จากชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน จึงต้องมีการแยกแยะเนื้อหาและรูปแบบของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ให้เหมาะสมกับในแต่ละเรื่องพร้อมกับวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่แต่เพียงรูปแบบ เช่นการเลือกตั้งในทุกระดับ แล้วก็ปล่อยให้ผู้ได้รับเลือกตั้งไปดำเนินการทุกอย่างทุกเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายความว่า หลังการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่เพียงไปหา 5-10% มาสมทบโครงการที่องค์กรจากภายนอกนำเข้าไปให้ ไม่ใช่การเข้าไปเก็บข้อมูลให้ข้าราชการที่บอกว่าจะเอาไปทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ใช่แค่การไปร่วมประชุมรับฟังการเสนอโครงการแล้วก็มีรับรองแล้ว

อ้างว่าเป็นประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการแสดงออกถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนในการจัดการชุมชน จัดการชีวิตของตนเอง การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยมีหลักการดังนี้คือ

1.) หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ คือ หลักการที่สำคัญที่องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ ซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบ จำเป็นต้องปฏิบัติโดยยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใส

2.) หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก

3.) เป้าหมายและวิธีการของการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมอาจเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมแบบวิธีการ ต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของ เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและการเกิดผลประโยชน์ของกลุ่มเนื่องจากความเข้มแข็งของกลุ่มเป็นเป้าหมายที่ได้รับ (นันทิยา หุตานวัตร และณรงค์ หุตานวัตร, 2546:34)

วัฒนธรรมกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

วัฒนธรรมชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนขึ้นได้ บุญเทียน ทองประสาน (2531:63-67) ได้ตั้งคำถามเอาไว้ว่าทำไมต้องศึกษาวัฒนธรรมในงานพัฒนา ก็เป็นเพราะว่าชุมชนมี “อะไร” อยู่มากมายที่แปลกใหม่สำหรับนักพัฒนาเช่น ระบบกลไกต่างๆที่ทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ และเคลื่อนต่อไปได้

บุญเทียน ทองประสาน (2531:68)ให้ความหมายของวัฒนธรรม (Culture)คือระบบคุณค่าที่รวบรวมมาได้จากประวัติศาสตร์ เป็นคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจการเมืองและแนวคิดที่สัมพันธ์กันเป็นโครงสร้าง มีผลต่อพฤติกรรมของคนในฐานะปัจเจกบุคคลและคนในหมู่บ้าน (สังคม) ในชีวิตจริงทั้งหมด

“ชุมชน” Athur Dunham (อ้างในสนธยา พลศรี, 2533: 1-11) ได้กล่าวว่ากลุ่มมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตภูมิศาสตร์ค่อนข้างที่แน่นอนและติดต่อกัน ตลอดทั้งมีส่วนสำคัญ ของชีวิต ทั่วไปอย่างเดียวกัน เช่น มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีและแบบภาษาพูด

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยกระบวนการการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ และวิธีการพัฒนาชุมชน ครอบคลุมถึงด้านต่างๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ ด้านกายภาพพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ซึ่งส่งผลให้ชุมชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลาประสบความสำเร็จในการพึ่งพาตนเอง โดยลดการพึ่งพาจากภายนอก สามารถเป็นแบบอย่างในการบริหารการพัฒนาชุมชนโดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา จากเอกสารตำรา ประวัติ รวมทั้งข้อมูลด้านทำเลที่ตั้ง พิกัดพื้นที่ของชุมชนและสัมภาษณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้องอาทิ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มอาชีพที่ตั้งขึ้นโดยชุมชน ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมด 15 ตัวอย่าง

3.1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนมีนาคม – เดือน เมษายน 2564

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชน เช่น ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญของชุมชน ข้อมูลด้านประชากร รายได้เฉลี่ยของคนในชุมชน รวมถึงแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลในภาคสนามต่อไป

2. การวิจัยภาคสนาม (Field work Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต (Observation) แบบไม่มีส่วนร่วมและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview Method) โดยผู้ให้ข้อมูล มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มผู้นำชุมชนทางด้านสังคมและการปกครอง
- กลุ่มราษฎรที่อยู่ในชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) โดยการคัดเลือกจากประชาชนในเขตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวงซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน และสามารถให้ข้อมูลได้ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะข้อคำถามที่สัมภาษณ์ คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-end question) หมายถึง คำถามที่ไม่มีคำตอบ เตรียมไว้และผู้สัมภาษณ์เป็นผู้บันทึกตามผู้ที่ให้สัมภาษณ์ตอบและการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต (Observation) แบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับพัฒนาการด้านกายภาพพื้นที่

จากการศึกษาบริบทชุมชนด้านกายภาพพื้นที่ พบว่าที่ผ่านมาเกษตรกรในชุมชนยังมีการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง รวมถึงเคมีภัณฑ์ต่างๆ กับพืชผัก ซึ่งทำให้สภาพดิน น้ำ สิ่งแวดล้อมปนเปื้อนมลพิษ ก่อให้เกิดภาวะดินเสื่อม พืชหรือสิ่งมีชีวิตเสื่อมสภาพ อีกทั้งน้ำยังมีคุณภาพที่ต่ำลงอันเกิดจากการปนเปื้อนสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรถูกชะล้างลงสู่แหล่งน้ำ คนในชุมชนในฐานะผู้ใช้สารเคมีก็จะมีสุขภาพเสื่อมตามกันไปอีกด้วย

เกษตรกรทำงานใกล้ชิดสารเคมีมากที่สุด จึงมีโอกาสรับพิษจากสารเคมีมากกว่าผู้บริโภค และมีโอกาสรับสารเคมีได้ถึง 3 ทาง คือ

1. ทางปากกินพืชผักที่มีพิษตกค้าง ทำให้เกิดการเจ็บป่วย เมื่อมีการสะสมเข้าไประยะหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นไปได้น้อยมาก
2. ทางผิวหนัง เนื่องจากเกษตรกรมักไม่สวมชุดป้องกันเวลาพ่นสารเคมี เกษตรกรจึงมีโอกาสสูงมากที่จะได้รับละอองสารเคมี ขณะพ่นสารจะฟุ้งกระจายมาสัมผัสผิวหนังของตนเอง เกษตรกรจะได้รับละอองสารวันละเล็กน้อยทุกวันจนเกิดพิษเรื้อรัง ซึ่งปรากฏผลในอนาคตโดยไม่รู้ตัว เช่น มะเร็ง เป็นต้น
3. ทางระบบหายใจ ในการพ่นสารเคมีถ้าไม่สวมหน้ากากป้องกันหรือใช้หน้ากากที่ไม่มีคุณภาพ ในขณะที่พ่น ก็จะได้รับพิษเข้าทางลมหายใจ เข้าสู่ปอดและสะสมอยู่ในปอด นานวันเข้าก็จะทำให้เป็นมะเร็งปอดได้เช่นเดียวกัน

ลำดับพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในเขตตำบลท่าชะมวง

จากการศึกษาวิจัยข้อมูลด้านการประกอบอาชีพของชาวบ้านในชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง ผลจากการศึกษาพบว่า จากสภาพพื้นที่ของชุมชนในปัจจุบันที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน และทรัพยากรแหล่งน้ำ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหาของชาวชุมชนในด้านกายภาพพื้นที่ จึงทำให้ชาวชุมชนในเขตตำบลท่าชะมวงสามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตรกรรมได้หลากหลายรูปแบบขึ้น เช่น การปลูกผลไม้ ผักปลอดสารพิษ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถนำผลผลิตจำหน่ายสู่ท้องตลาด และในขณะเดียวกันก็สามารถนำผลผลิตส่วนหนึ่งมาใช้บริโภคในครัวเรือน ทำให้ชุมชนไม่จำเป็นต้องพึ่งพาตลาดภายนอกเท่าใดนักจากการศึกษาพบข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งว่า ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ท่าชะมวง ได้จัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่คนในชุมชน โดยรูปแบบกลุ่มอาชีพที่พบนั้น โดยแต่ละกลุ่มอาชีพก็จะมีพัฒนาการที่น่าสนใจ เช่น กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มแม่บ้าน จากการว่างงานประจำ ที่มาในการจัดตั้งกลุ่มคือ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการหารายได้เสริมจาก ผลผลิตที่เพาะปลูก หรือที่มีอยู่ในตำบล

4.4 ลำดับพัฒนาการทางด้านสังคม

สำหรับบริบททางสังคมนั้น เนื่องจากชุมชนท่าชะมวงมีความแตกต่างระหว่างศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลจะนับถือศาสนา 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม มีสัดส่วนใกล้เคียงกันโดยเฉลี่ย ศาสนาพุทธ ประมาณ ร้อยละ 55 และศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 45

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ทราบว่า ในยุคที่ผ่านมาความขัดแย้งไม่เข้าใจกันระหว่างทั้งสองศาสนา ไม่มีแนวโน้มความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ จากการสังเกตและสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ตำบล ทั้ง 2 สองฝ่ายนั้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนบนความแตกต่างทางศาสนาในชุมชนชาวพุทธและมุสลิม พบว่า กลุ่มตัวแปรในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธและมุสลิม มีความเห็นในการอยู่ ร่วมกันทั้งกลุ่มที่มีจุดยืนที่แตกต่างทางประเพณีและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีหลักความเชื่อที่ แตกต่างแต่ไม่แตกแยกสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยอาศัยพบปะพูดคุยอาศัยความเป็นมิตรความเป็นเพื่อน มีการพบปะพูดคุยเรียนรู้ซึ่งกันและกันและการพัฒนาร่วมกัน และไม่นำหลักความเชื่อมาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน และส่วนหนึ่งอาจจะด้วยว่า เป็นเครือญาติกันมาก่อน เช่น ไทยพุทธแต่งงานกับมุสลิม จึงทำให้ ไม่มีปัญหาระหว่างทั้ง 2 ศาสนา สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างสองศาสนาในชุมชนท่าชะมวงแห่งนี้ คือ

- 1) ความเข้าใจกันระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิมในชุมชน เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน และหลักปฏิบัติทางศาสนา
- 2) ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นเครือญาติกัน ทำให้การพูดคุย หรือการติดต่อระหว่างกันเป็นไปได้ง่าย ซึ่งมีการปลูกฝังไปสู่รุ่นลูกหลานหลานเสมอว่าชาวไทยพุทธกับมุสลิมในชุมชนของเราเป็นพี่น้องกัน
- 3) ความผูกพันและเข้าใจกันระหว่างผู้นำศาสนาทั้งสองศาสนา ที่พยายามนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาสร้างความเข้าใจให้แก่ชาวบ้าน และถือเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านเกิดการยอมรับร่วมกันผู้นำชุมชน จะมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสานงานและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน เช่น กำนัน เป็นผู้มีภาวะผู้นำสูง เป็นที่ยอมรับทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม มีเทคนิคใน การปกครองและมอบหมายการปกครองภายในตำบลที่ดี ให้ความเป็นธรรม ทำให้ชาวไทยพุทธไม่รู้สึกรังเกียจไม่ได้รับความเป็นธรรม แม้จะมีผู้นำเป็นชาวมุสลิมไทยก็ตาม เป็นต้น

ผลสรุปทางด้านกายภาพพื้นที่

จากการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ของชุมชนท่าชะมวงได้ใช้เคมีภัณฑ์ในกระบวนการผลิต ถือเป็นภาระพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอก ไม่ต่างจากชุมชนอื่น สิ่งที่เกิดขึ้นต่อด้านกายภาพพื้นที่ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพของ

ดิน ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ เกษตรกรจะต้องเพิ่มสัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณที่มากขึ้นเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ระบบนิเวศน์วิทยาก็ได้รับผลกระทบ การใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตนอกจากจะทำให้เกิดการปนเปื้อนในดินแล้ว ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนแหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำเป็นที่รองรับมลพิษ ส่งผลให้ทั้งคนและสิ่งมีชีวิตอื่นได้รับผลกระทบจากสารพิษที่ปนเปื้อนในดิน รวมถึงในแหล่งน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น จึงได้มีการรณรงค์ให้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง สวมใส่เครื่องป้องกันที่มีชนิดและปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้สารอย่างถูกต้องปลอดภัยแล้ว โอกาสที่เกษตรกรจะได้รับอันตรายจากการสัมผัสทางตา จมูก ปาก และผิวหนังก็จะไม่เกิดขึ้น ปัจจุบันชาวชุมชนท่าชะมวงที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ได้มองเห็นและตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงเกิดการร่วมมือในการแสวงหาทางออกที่จากปัญหาเนื่องจากเป็น ปัญหาที่เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริง ที่ต้องจะได้รับการแก้ไข เป็นสิ่งที่ชุมชนเดือดร้อนต้องขจัดให้หมดไป ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงมาจากความต้องการที่แท้จริงของชาวชุมชนท่าชะมวง ในการปรับเปลี่ยนแนวทางการใช้ ดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม ชาวชุมชนได้ร่วมแสวงหาแนวทางที่จะประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นการลดการพึ่งพาจากภายนอก จึงได้มีการเรียนรู้และมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาแนะนำให้ความรู้ในการทำปุ๋ย ผลิตปุ๋ย อินทรีย์ ไว้ใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการ ลดการพึ่งพาผลิตภัณฑ์ที่เป็นสารเคมี และมีจุดมุ่งหมาย คือ เกษตรกรสามารถ เรียนรู้เพื่อเข้าใจถึงกระบวนการวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ แล้วนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง และผลการพัฒนาที่เห็นได้อย่างชัดเจนนั้นคือ คุณภาพดิน คุณภาพน้ำ ได้กลับมาสู่ภาวะสมดุล อีกครั้ง ถือเป็นลำดับการพัฒนาของชุมชนอีกครั้ง

ผลสรุปทางด้านเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่า ได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่คนในชุมชน สามารถขายผลผลิตที่ได้ จึงเป็นการลดและแบ่งเบาภาระทางการเงินให้แก่ชาวชุมชนสร้างความมั่นคงด้านกระบวนการผลิตของชาวบ้านให้เกิดความยั่งยืน สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง

ได้มีหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองและความมั่นคงทางด้านรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อย สามารถใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะการทำเกษตรและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานร่วมกับการปลูกยางพาราปาล์มน้ำมันและไม้ผล หรือพื้นที่ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันที่ไม่เหมาะสมให้ผลผลิตต่ำ ส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ดี (ไม้ผล และพืชผัก รวมทั้งพืชเศรษฐกิจอื่น) ที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยการเพิ่มคุณภาพการเกษตรให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนการทำการเกษตรผสมผสาน มีการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 นำมาใช้ คือ ปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก โดยเฉพาะการทำเกษตรผสมผสานต้องทำในพื้นที่ลาดชัน และนำความหลากหลายลงสู่พื้นที่ เพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสภาพพื้นที่และความถนัดของแต่ละครอบครัว เกิดความอุดมสมบูรณ์ทั้งพืชและดิน

ผลสรุปทางด้านสังคม

ความขัดแย้งไม่เข้าใจกันระหว่างทั้งสองศาสนาไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้ง 2 สองฝ่ายนั้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนบนความแตกต่างทางศาสนาในชุมชนชาวพุทธและมุสลิม พบว่า กลุ่มตัวแปรในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธและมุสลิม มีความเห็นในการอยู่ร่วมกันทั้งกลุ่มที่มีจุดยืนที่แตกต่างทางประเพณีและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีหลักความเชื่อที่ แตกต่างแต่ไม่แตกแยกสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยอาศัยพบปะพูดคุยอาศัยความเป็นมิตรความเป็นเพื่อน มีการพบปะพูดคุยเรียนรู้ซึ่งกันและกันและการพัฒนาร่วมกัน และไม่นำหลักความเชื่อมาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน และส่วนหนึ่งอาจจะด้วยว่า เป็นเครือญาติกันมาก่อน เช่น ไทยพุทธแต่งงานกับมุสลิม จึงทำให้ ไม่มีปัญหาระหว่างทั้ง 2 ศาสนา สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างสองศาสนาในชุมชนท่าชะมวงแห่งนี้

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง

การพัฒนามาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืนของชีวิต “พอเพียง” หมายถึง “พอมีพอกิน” แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...” “...ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...”เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยมีต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่มั่งหวังแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มิอาจชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้นมีการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 มีความพอเพียง เลี้ยงตัวได้บนพื้นฐานของการประหยัด และจำกัดการใช้จ่าย

ขั้นตอนที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่ม การผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้ง ด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูลต่างๆ ของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง พบว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งพัฒนาการด้านกายภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ และสังคม โดยเซอร์เบิร์ต สเปนเซอร์(ค.ศ 1820-1903) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่าสังคมจะวิวัฒนาการแบบเจริญก้าวหน้าขึ้นเสมอ จึงควรปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงแบบเป็นไปเอง โดยไม่มีการแทรกแซงจากภายนอก การเปลี่ยนแปลงแบบนี้สมาชิกที่ปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเท่านั้น จึงจะอยู่รอดและเจริญรุ่งเรือง ส่วนผู้ที่ไม่เหมาะสม ก็จะสูญหายไป จำนวนสมาชิกในสังคมจะเพิ่มมากขึ้น

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะจัดการกับสภาพปัญหาโดยร่วมกันแสวงหาแนว

ทางแก้ไขจากสมาชิกและองค์กรในชุมชน อันเป็นแนวทางที่ทำให้ชุมชนท่าชะมวงสามารถอยู่รอดได้ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตอันทรงพลังจากภายนอก โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาของคนในชุมชน ซึ่งมีศาสนาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน รวมถึงโครงสร้างทางสังคมและการปกครอง ที่เข้มแข็งของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวงซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการชุมชนท่าชะมวงให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ตัวแบบที่เชื่อมโยงการบริหารการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง ตามแนวทางรัฐประศาสนศาสตร์

การบริหารและการพัฒนาที่ดี

แนวทางการพัฒนา

มีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ จัดหาทรัพยากรบริหารในการให้บริการประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ปรับปรุงและพัฒนารายได้ของท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีส่งเสริมและสนับสนุน สภาองค์กรชุมชน สภาเยาวชน สภาผู้สูงอายุ สภาสตรี

จากแนวทางการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง ที่เป็นองค์รวมโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านกายภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้เสนอตัวแบบการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะการพัฒนาในด้านต่างๆ สำหรับชุมชนที่มีบริบทคล้ายกันสำหรับการบริหารการพัฒนาชุมชนตามแนวทางรัฐประศาสนศาสตร์นั้น มีลักษณะที่สำคัญคือ การไม่ยึดติดกับกรอบปฏิบัติ ทั้งยังมีความยืดหยุ่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและความพยายามที่จะลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนโดยมุ่งสู่ความสำเร็จหรือผลงานเป็นหลัก การที่ชุมชนสามารถก้าวออกจากกรอบแนวคิดเดิม โดยมุ่งสู่การสร้างประโยชน์ร่วมกันให้เกิดความยั่งยืน ชุมชนท่าชะมวงมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างรูปแบบที่เหมาะสมตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและริเริ่มในสิ่งใหม่ เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน การสร้างเอกลักษณ์ชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมระหว่างสองศาสนาเป็นสื่อเชื่อมโยงทั้งรูปแบบการจัดการของชุมชนที่เป็นไปในลักษณะแนวราบ ทุกคนทุกอาชีพ ทุกศาสนาล้วนมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

1. ควรเปิดโอกาสให้เยาวชน มีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง ใน ตำบลให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้ของคนรุ่นต่อ ๆ ไป เพื่อความยั่งยืน

2. ควรมีการพัฒนากลุ่มอาชีพให้หลากหลายมากขึ้น ทุกกลุ่มควรดำเนินการจดทะเบียน จัดตั้งกลุ่มตามกฎหมาย เพื่อจะได้รับสิทธิสนับสนุนต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลและ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้เพิ่มมากขึ้น

3. ควรมีหน่วยงานด้านการศึกษา ร่วมเรียนรู้ วิจัยและพัฒนาอาชีพให้ ครอบคลุมทุกกลุ่ม และเพิ่มมากขึ้น โดยการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- ดร.ชวงค์ ฉายะบุตร .พิมพ์ครั้งที่ 3 การปกครองท้องถิ่นไทย,สมาคมศิษย์เก่ารัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : พิมพ์ที่ บริษัทพิมพ์เนศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด
- นางลักษณะ จี๊จู้. การถอดบทเรียนความสำเร็จ การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อนำมาพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอ คลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร.การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร
- พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ. (2560) แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน.การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2555) การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุทธิดา ศิริบุญหลง. (2554). การพัฒนาแบบยั่งยืน : กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจ สังคม(metabolism) และการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์.
- พระธรรมปิฎก. (2539). ปฏิรูปการศึกษาการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- พระครูพิทักษ์นิมิตเขต. (15 มกราคม 2558). วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยพุทธและ มุสลิม. สงขลา.
- วรรษยา เชื้อจันทิก. (2554):การศึกษาพลังชุมชนบนฐานการจัดการของชุมชนเพื่อการ พัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน บ้านริมบึง ตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา;มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- โสมสกา เพชรานนท์: แนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิ กรณีศึกษากิ่งอำเภอสุขสำราญจังหวัดระนอง Organization : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
- ชนธัญ แสงพุ่ม : (2556) การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีเพื่อสร้างจากข้อมูลกรณีชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- อัษฎาพร ไกรพานนท์, (บรรณาธิการ). (2556). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. กรุงเทพฯ